

Over de naam Berkenheuvel

Meer dan anderhalve eeuw geleden, rond 1800, was het hier een kale bende. Er groeide geen boom of struik. Er liepen zoveel schapen op de heide, dat de heide op een heleboel plekken verdween. Het kale zand begon te stuiven en waaide alle kanten op. Als je goed om je heen kijkt, zie je nu nog zandheuvels liggen. Deze stuifzandheuvels zijn inmiddels al wel begroeid. De naam Berkenheuvel komt nog uit die tijd dat er op de kale heuvels slechts hier en daar een berk stond.

Op de foto zie je de onthulling van het monument in 1925. Bijna honderd jaar geleden.

Bron: Historische vereniging gemeente Diever

Over de Torenlaan

Zo rond 1800- 1850 stonden er zo weinig bomen dat je vanuit Wateren (een klein gehuchtje ten noorden van Diever) de toren van Diever zag. De zandweg tussen Wateren en Diever werd de Torenlaan genoemd. Deze zandweg bestaat nu nog. En sinds een aantal jaren staat er weer een naam bordje met Torenlaan langs die zandweg. Op deze ontdektocht kom je ook op de Torenlaan. Kun jij nu nog vanaf de Torenlaan de Toren van Diever ontdekken?

Over de krakende Grovedennen

De grove dennen die in Berkenheuvel aangeplant zijn, werden in de mijnbouw gebruikt. In de 19^e eeuw en begin 20^e eeuw waren er nog veel mijnen in Nederland. Vooral in het zuiden verdien- den veel mensen hun boterham met het werken onder de grond. Dit was niet helemaal zonder gevaar. Zo'n gang onder de grond kon wel eens instorten. Daarom gingen ze de gangen stutten met hout. Vooral het hout van de Grove den bleek daarvoor heel geschikt. Stond de gang op instorten, dan kraakte dit hout eerst voordat het brak. De mijnwerkers werden zo gewaarschuwd. Dus bij het kraken was het wegwezen, de gangen uit naar boven. Zo zijn heel wat mensenlevens gered. Als je goed luistert, kun je bij harde wind de grove dennen ook nu nog horen kraken.

Over de Landgoedeigenaar van Daalen

In 1890 kocht mr. Albertus Christiaan van Daalen het 950 ha. grote landgoed. Dat is nog groter dan 950 sportvelden. Hij ging grove dennen en eiken aanplanten. In 1925 was het merendeel van het landgoed ingeplant met bomen. Het zand kon niet meer stuiven. De heer van Daalen liet een monument maken. Hij zette dit monument, een soort gedenksteen, midden in het landgoed. De ontdektocht komt er langs.

Stel je eens voor dat bomen kunnen praten...

Kinderspeurtocht
Landgoed Berkenheuvel

Natuurmonumenten

Hoi, ik ben een eik
Ik sta hier al heel veel
jaren op dezelfde plek. Saai?
Welnee, je moest eens weten wat
ik hier allemaal heb meegemaakt.
Luister en kijk goed naar wat wij
te vertellen hebben en laat je
verrassen.

Ik wens jullie
veel plezier!

Over als ik dood ga...

Het is je misschien opgevallen dat in Berkenheuvel de dode en omgewaaide bomen niet worden opgeruimd. Dat is niet omdat er geen geld voor zou zijn. Een hele belangrijke reden is dat het dode hout wordt omgezet (er worden steeds kleinere stukken van gemaakt) door allerlei insecten en schimmels. Schimmeldraden zie je als witte draden door het hout groeien. Deze schimmeldraden vormen boven de grond de paddenstoelen (vruchtlichamen). Al die insecten en schimmels maken

nieuwe voedingsstoffen uit het dode hout, die weer door levende planten kunnen worden gebruikt. En die planten worden op hun beurt weer gegeten door allerlei dieren. En de insecten, die zijn weer voedsel voor de vogels, denk maar aan de spechten. En de spechten maken weer hun nest in dode bomen die weer door vleermuizen of door marters gebruikt worden.

Kortom, als ik dood ga...zijn er een heleboel dieren en planten die van mij kunnen leven.

Over de hoogste boom

Buig je hoofd naar beneden en kijk tussen je knieën door. Zie je de top van de boom? Zo niet, loop dan een stukje verder van de boom. Hoe verder je van de boom staat, hoe hoger de boom is. Als je wilt weten hoe hoog de boom is, tel dan het aantal stappen tot de boom.

De stroeten zijn de natte weilanden waar het vee op liep. Nog steeds worden de natte weilanden gebruikt voor begrazing door runderen.

Over de houtwallen en de stroeten

Een houtwal is eigenlijk een voorloper van prikkeldraad. Voordat het prikkeldraad werd uitgevonden, moesten de boeren er natuurlijk ook voor zorgen dat het vee op het eigen land bleef. Ze groeven een greppeltje met daarnaast een heuveltje waar ze allerlei soorten bomen en struiken gingen planten. Het liefst struiken met doornen zodat het vee er niet door heen kon struinen. Daarnaast konden de boeren het hout prima gebruiken voor de kachel.

Vaak op een andere plek, dan waar zij gegeten hebben. Als het zaad op een goede plek op de bodem komt, kan het zaad ontkiemen en kan er weer een nieuwe struik of boom groeien. Ook zoogdieren, zoals eekhoorns helpen mee met het verspreiden van de zaden.

Deze soorten kun je allemaal in Berkenheuvel tegenkomen:

Vanaf de VVV / informatiecentrum Diever is het een kwartiertje lopen naar het beginpunt. Je volgt de blauwe paaltjes route tot Restaurant Berk en Heuvel.

De speurtocht begint bij het Restaurant Berk en heuvel. Links van de parkeerplaats is een smal paadje, daar start de tocht.

Voor gezinnen met kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De opdrachten zijn voor twee leeftijdsgroepen uitgewerkt. Zoek het goede niveau.

Colofon
Deze speurtocht is gefinancierd door het Nationaal Park Drents Friese Wold en door Vereniging Natuurmonumenten. Ontwikkeld door het IVN in samenwerking met Vereniging Natuurmonumenten.

Tekst: Monique Pas, IVN
Illustraties: Femke van Gent
Fotografie: Monique Pas
Ontwerp: Gerard Ph. Alberts BNO
Druk: Drukkerij Van Gorcum

Testteam: groep 6. Roosjenschool te Diever

Meer weten over het nationaal park:
www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl

© Juni 2007

De opdrachten zijn genummerd. De nummers vind je terug op deze kaart. Dat is de plek waar je in de buurt de opdracht kan uitvoeren. Soms moet je even zoeken naar de juiste plek. Kijk goed om je heen!

7 – 12 jaar

Schaal: 1 centimeter is in werkelijkheid 75 meter, 75 grote stappen

1 Ben ik de hoogste boom?

Ik sta hier tussen andere dennen in te dutten. Rond 1890 werden we aangeplant door de landgoedeigenaar A.C. van Daalen. We deden een wedstrijd wie het snelst kon groeien. Iedereen wilde de zon blijven zien. Kun jij zien wie gewonnen heeft?

TIP: Kijk naar de tekening op de achterkant!

2 Waaraan herken je ons?

Net zoals bij mensen, kun je ons herkennen aan hoe we er uit zien. Kijk maar eens naar mijn schors. Is het glad, ruw, of met ribbels? Hoe ruik ik? Ben ik plakkerig? Kun jij nog meer bedenken?

Wie ben ik?

Je kunt mij herkennen aan de gladde schors, de eironde vorm van de bladeren en aan het.....nootje. Ze noemen me ook wel gladjanus, stijve hark of schaduwfreak. Heb je mij gevonden?

Beschrijf zelf een boom en laat de anderen raden.

3 Ik woon op het oude Landgoed Berkenheuvel.

De stenen naald is een monument. Het is hier neergezet in 1950. Toen was het grootste gedeelte van Berkenheuvel met jonge dennen ingeplant. Heb je een idee hoe het er hier uitzag rond 1850? Dus honderd jaar voordat dit monument werd geplaatst. Wat denk je, stond de dikke beuk er toen al?

TIP: lees de tekst op de stenen naald dat begint met " 1851 daar rijz uit stuiwend zand....."

4 Ik lijk wel een flatgebouw vol woningen

Ik ben een heel oude beuk en sta hier al zeker 100 jaar. Op mij wonen heel veel dieren zoals vogels en insecten. Kijk bijvoorbeeld maar eens naar mijn stam. Zie je het spechtengat? Die spechten hakten met hun sterke snavel zomaar een hol in mij. In het hol maakten ze een nest. Soms wordt een verlaten spechtenhol gebruikt door andere dieren. Kijk ook goed naar de andere beuken. Kun je hierop andere dieren ontdekken?

5 Als ik dood ga.....

In dood hout leven vaak allerlei beestjes. Ga maar eens op zoek naar het kleinste en naar het grootste diertje. Verzin er zelf een naam voor.

Zie je ook witte draden door het hout? Dat zijn schimmeldraden. Hieruit groeien weer paddenstoelen.

6 ... maar ook als ik leef zorg ik voor voedsel

In houtwallen staan allerlei bomen, struiken en kruiden door elkaar. Wij zijn een soort voorraadkast met vruchten zoals elzenproppen, lijsterbessen en eikels. We lokken hiermee veel dieren naar ons toe. Wees eens een paar minuten stil en luister naar de geluiden om je heen. Vertel elkaar wat je allemaal gehoord en gezien hebt!

7 Mijn uitzicht

Al honderden jaren lang is mijn uitzicht hier hetzelfde. Zoek een mooi plekje uit langs de bosrand en teken met een stok jouw uitzicht in het zand. Zou het hier 100 jaar geleden net zo uitgezien hebben? Wat is er veranderd denk je en wat is er gelijk gebleven?

3 – 6 jaar

1 Ben ik de dikste boom?

Zoek de dikste boom. Meet met je handen hoe dik de boom is (met je vingers omhoog). Hoeveel handen passen er om de boom. Hoeveel handen dik is je moeder of vader?

2 Wie ben ik?

Mijn schors is glad, mijn stam is groen, mijn bladeren zijn rond, mijn nootjes zijn lekker, tenminste dat vinden de eekhoortjes. Heb jij mij gevonden? Kun jij een naam voor mij verzinnen?

3 Ik ben van steen

Zie je het mos op de steen? Groeit het mos op alle kanten van de steen? Mossen houden niet van het zonnetje. Zit jij wel graag in de zon?

4 Woning te huur

Zie jij de boom vol met gaten? Wie zouden hier wonen? Wees eens stil, hoor je de vogels

fluiten. Als je geluk hebt hoor je: rikketiketik, rikketiketik.....wie ben ik?

5 Ze eten mij op

In het dode hout kruipen heel veel kleine diertjes rond. Ga maar eens zoeken. Kijk onder de schors, Til de takken op en vergeet niet tussen de bladeren op de grond te kijken.

6 Geluiden

Een kikker kwaakt
Een vogel fluit
De bladeren ritselen
En de wind .....
Kun jij het lied van de wind horen?
Kan jij zelf ook een liedje zingen?

7 Wat zie ik

Zoek een stok en maak een mooie tekening in het zand. Versier je tekening met grassprietjes, bladeren en wat je nog meer kunt vinden.